

pan - gréc.; v zloženinách prvá časť s významom všetok, celý, vše-, celo-; porovnaj *panto-*; pozri *pangram*

Pan - gréc. – „celok, vesmír, všetko“

-v *gréckej mytológii* syn *Herma*; boh prírody, ochranca stád, ktorý hrá na *syrinx*; uctievaný pastiermi a poľovníkmi; obľúbený všetkými *bohmi Olympu*; pochádzal z *Arkádie*, kde sa túlal za noci po pastvinách v sprievode *nýmfi*; v mladšej verzii člen *Dionýzovej družiny*; bol obľúbeným spoločníkom *Najád* (mn.č. *panovia/paniskovia* sa vzťahuje na jeho početných synov, ktorí tvorili jeho družinu; pozri *oreády*); zobrazovaný s nohami kozy, rohami a briadkou; jeho *atribútom* okrem *piniovej šušky* bol aj *falos*; pozri *Panova píšťala*, *diaul*; *Min*; *chlipnosť*, *žiadostivosť*, *pudovosť*, *erotika/sex*

Baleka: v *gréckej mytológii* syn niektorej z *nýmfi* (*Kallistó* a i.) a *Dia*, *Herma* alebo iného boha; arkádický (pozri *Arkádia*) prírodný *veštecký* boh plodivej sily (pozri *bohovia plodnosti*), ochranca stád drobného rožného statku, najmä *kôz*; ochranca *pastierov* a poľovníkov; zobrazenie Pana ovplyvnené *teriomorfnými* predstavami; najstaršie vyobrazenia Pana ešte s hlavou *capa*, ale od 5.st. pr.Kr. je jeho horná časť tela ľudská, ale hlava má zašpicatené uši a drobné rožky, dolná časť tela je kozia; jeho *atribútmi* sú *šalmaj/syrinx*, ktorý zhotovil z *trstiny*, na ktorý sa premenila *Oreáda Syrinx*, keď pred ním unikala do rieky; ďalším atribútom Pana je veniec zo smrečiny, ktorý je symbolom *hudby* a *tanca*; Pan často zobrazovaný v sprievode *Dionýza* (pozri *kómos*) spolu so svojimi vlastnými sprievodcami *Paniskami* (mladšími *Panmi*); tiež výtvarné umenie prevzalo predstavu, že existuje viacero Panov; Pan zobrazovaný vo *vázovom maliarstve* 4.st.pr.Kr. (literárne doložené *Praxitelove súsošie* Pana a *Danae* a *nýmfi*); motív doložený aj v *pompejskom maliarstve* (*nástenné malby*); antické poňatie inšpirovalo renesanciu (Correggio), v baroku sa zdôrazňovala *Panova prírodná univerzálnosť* aj formou ďalšieho atribútu: zakrivenou pastierskou *palicou* na znamenie vlády nad prírodou; (D.Teniers ml., J.Jordaens, A.Böcklin, E.Burne-Jones, M.Pirner, M.A.Vrubel, P.della Stela, K.Schmidt-Rottluff, P.Picasso, Redon, P.de Chavannes, J.Flaxmann: pozri *Wedgwood*)

Zamarovský: narodil sa s kozľacími nohami, rohmi a dlhými fúzami, takže jeho matka dostala *strach* (> "panický strach") a ušla; Hermes sa ho však ujal a priniesol ho na *Olymp*; bohovia sa jeho výzoru smiali a tak ušiel a ukryl sa v *arkádskych* lesoch; tam vyrástol všetkými opustený, venoval sa paseniu dobytky a hraniu na *píšťale*; jeho najmilšími spoločníkmi boli *Satyrovia* a spoločníčkami *Nymfy*, s ktorými sa rád zabával; ochotne sa pridával tiež k družine *Dionýza*; z bohov mal najradšej *Apolóna* a naučil ho hrať aj *veštiť*, hoci vedel, že *Apolón* si otvorí vlastnú *veštiareň* v *Delfách* a jeho vlastná *veštiareň* v *Arkádii* tým utrpí; zachovalo sa veľa historiek z jeho väčšinou neúspešného *ľúbostného života*, napr. o nymfe *Pityi*, ktorá sa zo strachu pred ním premenila na *borovicu*, o nymfe *Syrinx*, ktorá pred ním prchla do vody a premenila sa na *trstinu*; úspech mal u *oreády Echo*, ktorá ho sprevádzala po horách ako ozvena; známy je príbeh o jeho prehraných pretekoch v hre na *syrinx* a lýru s *Apolónom*, pri ktorej prišiel k oslím ušiam kráľ *Midas* (porovnaj príbeh hudobnej súťaže *Marsya* a *Apolóna*); Pan bol prívetivý k ľuďom, mal rád predovšetkým *pastierov*, ktorým ochraňoval stáda; nasmeli ho však vyrušiť zo spánku, lebo vtedy vyskočil a vystrašil ho; vedel však vystrašiť aj celé vojská: napr. *Peržanov* v bitke pri *Maratone* 490 pr.Kr. (vdáční *Aténčania* mu vystavali *svätyňu* v jaskyni na severnom svahu *Akropole*; objavená v 19.st.); Pan uznávaný v celom gréckom svete, v rímskom prostredí splynul s *Faunom*; po zániku antického sveta ožil v renesancii a z božskej bytosti sa premenil na plastiku v kniežacích parkoch, v baroku a rokoku sa dostal do *šľachtických palácov* a *záhrad*, kde mu pripadla úloha dnešných *sadrových trpaslíkov*; v secesnej architektúre rezdegeneroval na *podstavcov kandelábrov*; zachovaných vyše 200 *vázových malieb* s jeho vyobrazením, niekoľko sto antických sošiek

www v súvislosti s heslom *Thyestes*: mykénsky kráľ *Eurysteus* nezanechal potomkov a Mykénčani si vybrali za kráľa syna elidského kráľa *Pelopsa*, *Átreu*, lebo vo svojich stádach objavil bránka so *zlatým rúnom*; toho tam nastražila za pomoci Pana bohyňa *Artemis*, ktorej *Átreus* sľúbil obetovať najlepšie zo svojich stád; mala to byť skúška, či *Átreus* obetuje stádo aj so *zlatým baránkom*; *Átreus* sľúb splnil iba sčasti; baránka obetoval a *zlaté rúno* si ponechal, lebo *veštbá* hovorila, že majiteľ baránka bude vládnuť v *Mykénach*

Hall v súvislosti s heslom *Láska premožiteľka*: námet pochádza z výroku rímskeho básnika *Vergilia*: *Omnia vincit amor* - "Láska víťazí nad všetkým"; *Kupido* je v tomto motíve zobrazovaný viacerými spôsobmi; v jednom z výjavov *Kupido* premohol boha *Pana* tak, že ho chytil za jeden z

jeho rohov; Pan kľučí na jednom kolene; pretože Pan symbolizuje telesnú *žiadostivosť*, bol tento námet považovaný za konflikt medzi božskou a pozemskou *láskou*; Kupido mal v tomto prípade početnejšiu úlohu; Pan však tiež stelesňuje univerzálnu prirodzenú vlastnosť (grécky pan - "všetko"), takže stelesňuje aj univerzálnu moc *lásky*

-v súvislosti s heslom *Satan*: populárny obraz Satana, prebraný zo zobrazovania gréckeho boha Pana, je *capovi* podobný netvor s rohami a kopytami, držiaci *trojzubec* (tento atribút odkazuje na *etruskú* mytológiu)

http://en.wikipedia.org/wiki/Villa_of_the_Papyri

Maliar podsvetia: Mladý Pan tancuje s Mainádou (čierno fugurová olpé, 320-310 pr.Kr.)

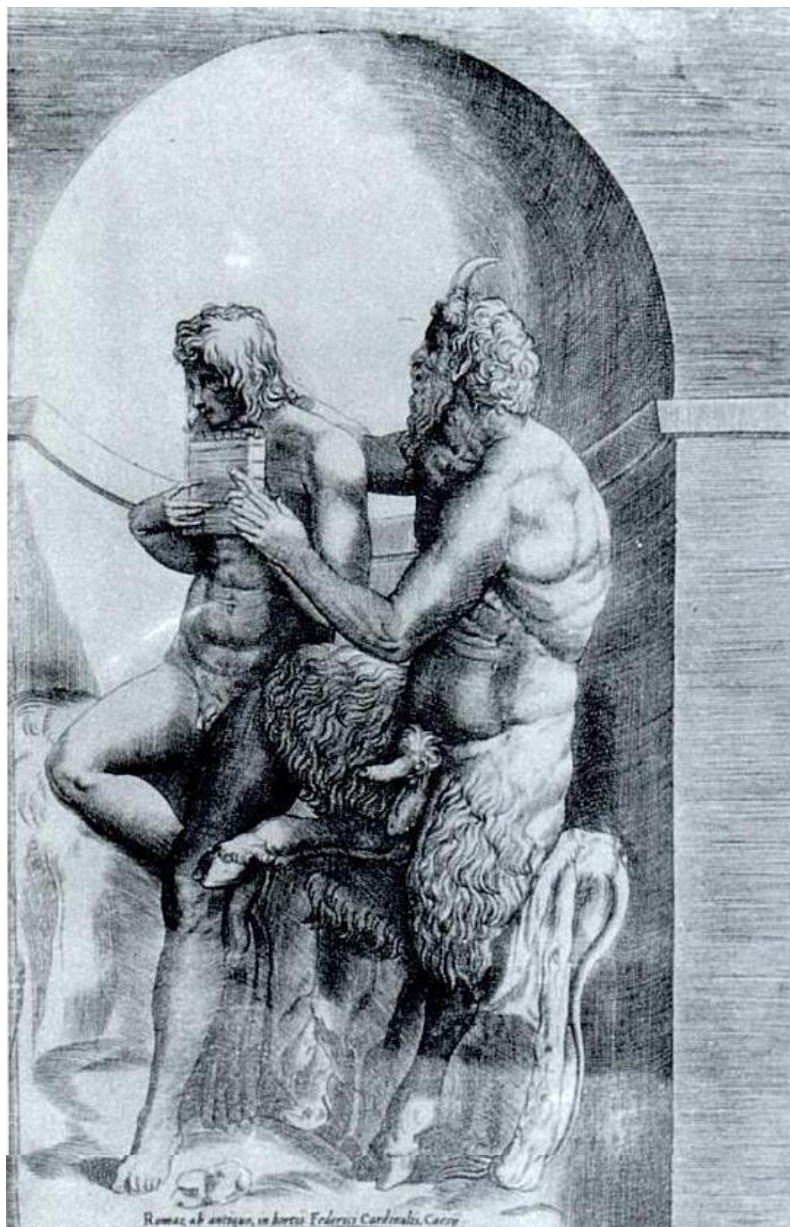
Pan a Pitys (opus barbaricum, Pompeje, 1.-2.st.)

A. Mantegna: Bakchus s vínnym strapcom (postava Pana v strede kompozície. 16.st.)

G. Bonasone: Pomona a Pan (rytina, 16.st.)

E. Vico alebo B. Franco podľa helenistickej sochy: Pan a Dafnis (rytina, 16.st.)

J. de Ribera: Opitý Silén (lept a rytina, 1620)

H. von Aachen: Pan a Selené (1605)

J. F. Troy: Pan a Syrinx (1722-1724)

H. de Clerk: Súťaž medzi Apolónom a Panom. Midas s oslími ušami (1620)

H. van Balen I. a nasledovník J. Brueghela I.: Pan prenasleduje Syrinx (po 1615)

N.-N. Coypel: Pan a Syrinx (18.st.)

J. Lepautre: Pan a putti (medirytina, 1751)

H. Goltzius: Jupiter (?) a Antiopé (1612)

M. Vrubel: Pan (1899)

Pán - v kresťanských cirkvách titul *Boha a Krista*

Pan a Dafnis - *helenistické súsošie* (Národné múzeum v Neapole) socha nájdená v Pompejach; asi 100 pr.Kr.

Pan a Dafnis (1.st.pr.Kr.; Pompeje)

Pietro Pacilli: Pan a Olympos alebo Pan a Dafnis (18.st.)

Pan a Olympos - rímska kópia helenistickej sochy (Národné múzeum v Neapole); pozri *Olympos*

Pan s nymfami - *nástenné malby z Pompejí* zo začiatku nášho letopočtu (pozri *pompejské maliarstvo*)

Pan so syrinxom - staroveká kópia gréckeho originálu zo 4.st.pr.Kr. (Národné archeologické múzeum v Aténach); pozri *syrinx*

Panderen Egbert van - (†1628); holandský rytec

http://nl.wikipedia.org/wiki/Egbert_van_Panderen

<https://art.famsf.org/egbert-van-panderen>

<https://www.google.sk/search?q=Egbert+van+Panderen&espv=2&biw=1852&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=b2tPVff6JoH-sAH8xIDYBw&ved=0CCcQsAQ>

E. van Panderen: Poludnie (rytina, 16.-17.st.)

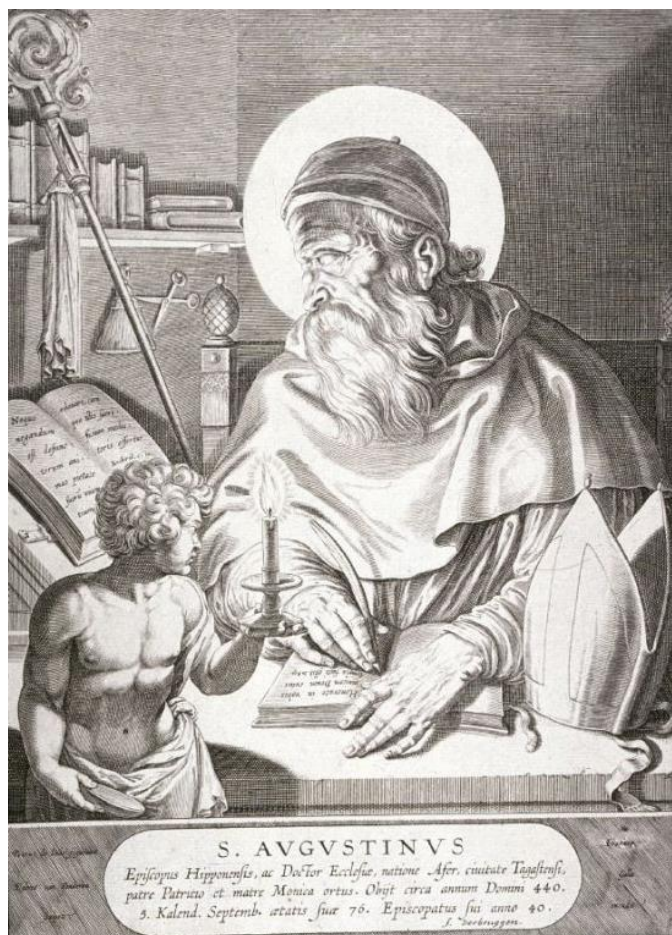
E. van Panderen: Večer (rytina, 16.-17.st.)

E. van Panderen: Noc (rytina, 16.st.)

E. van Panderen: Snímanie z kríža (rytina, 16.-17.st.)

E. van Panderen: Sv. Augustín (rytina, 16.-17.st.)

E. van Panderen: Sv. Ambróz (rytina, 16.-17.st.)

E. van Panderen: Sv. Hieronymus (rytina, 16.-17.st.)

E. van Panderen: Sv. Gregor (rytina, 16.-17.st.)

P'an Ku - v čínskej mytológii stvoriteľ kozmu, zobrazovaný ako obor s kladivom a dlátom; pozri *čínski bohovia*; *stvoriteľské mýty*

„**Pán múch**“ - **Baal-zebúl**

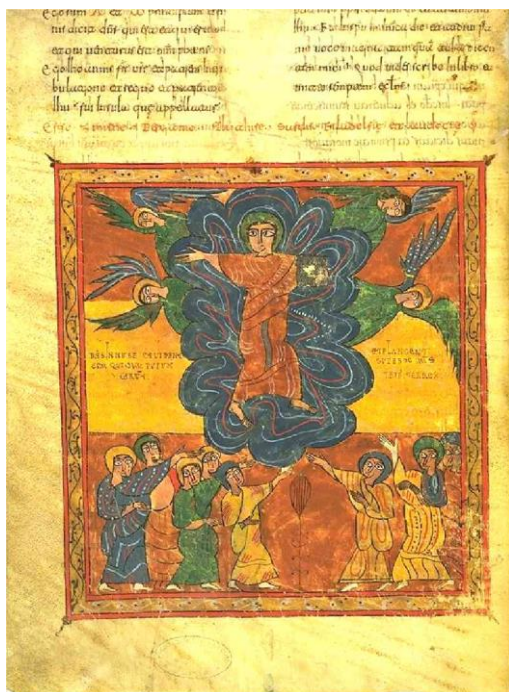
Pán v oblakoch/Pán prichádza v oblakoch - obrazový typ z Druhého príchodu Krista (*Zjavenie Jána 1,7-8*); názov vychádza priamo z textu a je známy aj ako *Veľká epifánia* alebo *Veľká teofánia*; pozri *apokalyptické motívy*, *Beatova apokalypsa*

(1,7. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku. Veľká theofánia** (Beatus Silos, 1109)
(1,7. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku. Veľká theofánia** (Facundus Beatus, 1047)

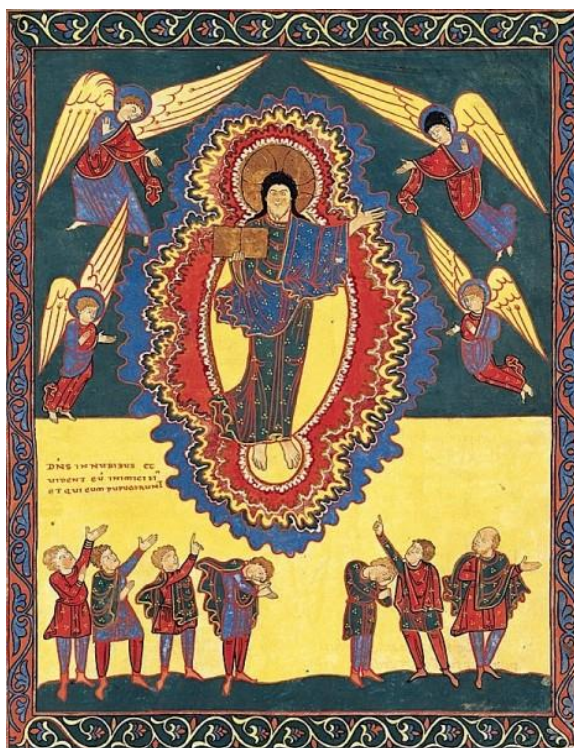
(1,7. Druhý príchod Krista) **Pán prichádza na oblaku. Veľká epifánia** (Beatus Escalada, pol. 10.st.)
(1,7. Druhý príchod Krista). **Zjavenie Krista na nebi** (Beatus Escorial, 950-955)

(1,7. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku. Veľká theofánia** (Beatus Valadolid)

(1,7-8. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku** (Beatus Emilianense, 1.pol. 10.st.)

(1,7. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku. Veľká theofánia** (Beatus Saint-Sever, 1060)

(1,7-8. Druhý príchod Krista). **Pán prichádza na oblaku** (Beatus Girona, 2.pol. 10.st.)

Pan z Genazzana - mozaika z r. 50 (Národné múzeum v Ríme)

Panacea - v gréckej mytológii osloboditeľka od všetkých bolestí; vyučil ju *Asklépios*; pozri *bohovia lekárstva a zdravia, bolesť, choroba*

panafrické farby - súzvuk zelenej, žltej a červenej farby, chápaný v krajinách čiernej Afriky ako *politický symbol* vytvárajúcej sa jednoty medzi nimi (panafrické hnutie na prelome 19.-20.storočia z iniciatívy černošskej inteligencie v USA a karibskej oblasti); *farba zelená* symbolizuje *plodnosť zeme*, *farba žltá* symbolizuje *lásku k vlasti*; *farba červená* symbolizuje *krv preliatu za nezávislosť a slobodu*; v tomto význame trojzvuk prijímaný najmä po 2.sv.vojne protikoloniálnym národnooslobodzovacím hnutím; farebná škála vychádza z hlbších tradícií, najmä etiópskych, kam farby prenikli najmä z *koptského umenia*; pozri *farebná symbolika*; porovnaj *panarabské farby*, *pan slovanské farby*

panaghia - gréc. – „všesvätá“; prídomok *Márie* v pravoslávnom okruhu

Panaghia Glykophylousa - gréc. - „sladko milujúca“

Heinz-Mohr: typ nežnej *Márie*, ktorý sa od "dojčiackej *Márie*" (gréc. *Panaghia Galaktotrophousa*) líši aj tým, že napriek označeniu *Mária* hľadá veľmi vážne a smutne, takmer strnulo pred sebou, zatiaľ čo všetku nežnosť vyžaruje dieťa; typ vychádza z *koptských* vzorov a je veľmi rozšírený v Rusku, kde dal vzniknúť typu trpiacej *Bohorodičky* (*Panaghia Strastnaja*), majúcej už zreteľne pred očami utrpenie svojho syna; porovnaj Balekov opis: *Mária Glykophilusa*

Panaghia Hodigitria - *Hodigitria/Mária Hodigitria*

Panaghia Nikopoia - gréc. – „Všesvätá víťazná“; pozri *Mária víťazná*

Heinz-Mohr: typ sediacej majestátnej a prísnej *Márie* na tróne; obidvoma rukami drží dieťa proti pozorovateľovi; táto pozícia jej priniesla aj pomenovanie *Kyriotissa*; ikona tohto typu pomáhala raziť v západoeurópskom umení cestu obrazovému typu *Madony na tróne*

Panaghia Platytera - gréc. - „Všesvätá, väčšia ako nebesá“; z gréc. *platytera* - „široká“

Heinz-Mohr: pravoslávny obrazový typ *Márie* s dvíhnutými rukami k modlitbe smerom k pozorovateľovi, na prsiach veľký medailón s mladým žehnajúcim *Kristom* (*Immanuelom*)

Baleka: termín blízky alebo totožný s *Máriou Platytera*; pravoslávna *Panaghia Platytera* zrejme dala vzniknúť zobrazeniu priesvitných tiel *Márie* a *Alžbety*, v ktorých vidieť ich malých chlapcov (pozri Heinz-Mohr: *Navštívenie Márie*)

Heinz-Mohr v súvislosti s heslom *Mária: z Byzancie* pochádza motív *Navštívenia Panny Márie*, ktorý je snáď odvodený od *Panaghie Platytery*, majúcej na hrudi medailónik s Ježiškom; novovzniknutý spôsob zobrazovania tehotnej Márie a Alžbety v motíve Navštívenia, ktorý sa stal obľúbený zvlášť v 15.storočí, v má *naturalistické* rysy, ktoré boli nemeckému umeniu boli vždy blízke; telá žien sú spriesvitnené a vidno v nich obidve deti (*Ježiša* aj *Jána Krstiteľa*); pozri *Navštívenie Panny Márie* (Heinz-Mohr)

Panaghia Strastnaja - typ *Bohorodičky* rozšírený v Rusku, odvodený z typu *Panaghia Glykophylousa*; Mária hľadá smutne, takmer strnulo pred seba, majúc pred očami budúce utrpenie svojho syna; pozri *Strastnaja*

panagia/panhagia/panhagion - z gréc. – „všesvätá, najsvätejšia“; *medailón* s obrázkom *Bohorodičky* v póze *orantky*; tiež *ikona* Panny Márie v *ikonostase* pravoslávneho kostola

panagiu - pravoslávna obdoba rímskokatolíckeho *pektorálu*, kríža zaveseného na hrudi

Panakeia/Panakeis - v *gréckej mytológii* bohyňa ochraňujúca pred všetkými chorobami, sestra *Hygieie*, *Machaona* a *Podaleira*; všetci patrili do antickej lekárskej rodiny *Asklepiovcov*; pozri *bohovia lekárstva a zdravia*

panama - 1.slamené pletivo užívané v *nábytkárstve*, výrobe *klobúkov*

2.tkanina v *plátnovej väzbe* pletená dvoma i viac *osnovnými* a *útkovými* niťami (pozri *textília*)

3.typ *klobúka*

Gold Man: ľahký letný klobúk, ktorý nosia všetci anglickí džentlmeni, ktorí sledujú All England Tennis Championship vo Wimbledone; do Európy sa dostal v batožine amerických amerických inžinierov, ktorí stavali vodnú cestu medzi Atlantickým a Tichým oceánom; vyrába sa z pružných palmových; klasický slamený klobúk (s menšou strieškou) vynášli Francúzi, ale ešte predtým, ako sa stal najobľúbenejším letným klobúkom džentlmenov, obľubovali ho najmä anglickí mäsiari; dnes si s ním tradične chránia hlavy proti slnku veslári na závodoch v Henley; pozri *móda*

Pán a Pani nášho tela - Toncateuhli a Toncacihuatl

panarabské farby - súzvuč zelené, bielej, čiernej a červenej farby, prijímaný v islamských krajinách ako *politický symbol* národnej a štátnej slobody jednotlivých krajín a súčasne ako symbol vytvárajúcej sa jednoty medzi nimi (panarabizmus - politické hnutie); farby sa vzťahujú k jednotlivým chalífom (*Umajjovci* biela, *Abbasovci* čierna /obľúbená farba *Mohameda*/, *Fátimovci* zelená, *Seldžukovci* červená) a v dobe ich vlády mali tieto farby od doby Mohamedovej veľký politický a náboženský význam; po 2.svetovej vojne vložilo národno-oslobodzovacie hnutie do farieb nové významy; v Egypte napr. ľudový výklad chápal čiernu farbu ako symbol temného predrevolučného obdobia (1958) a bielu ako symbol budúcnosti a pokroku; zelená symbolizovala nadnárodnosť islamu a určila v *zástave* farbu *hviezde slobody*; porovnaj panafrické farby, *panslavské farby*; pozri *islamské umenie*

panathénaia - panathénske hry

panathénajské amfory - zdobené a maľované *amfory*, dávané víťazom *panathénских hier*

panathénajský sprievod - slávnostný sprievod na počesť bohyne *Athény*; navrhol a čiastočne vytesal ho Feidiás, je umiestnený v *Panthenonu* v 98cm výške pozdĺž všetkých štyroch strán chrámu; meria 158cm, dnes sa nachádzajú jeho časti v *British Muzeu*; pozri *panathénske hry*, *Akropolis* (Discovery); *pompé*

panathénske hry/panathénaia - hlavný athénsky sviatok; všeathénske slávnosti starovekého Grécka na počesť bohyne *Atény*; ich súčasťou bol slávnostný sprievod do *Erechteia* na *Akropole* a gymnické hry (pozri *gymnasion*); vyvrcholením odovzdanie nového *pepla* soche *Atény* (*Athéna Promachos*); konali sa preteky s pochodňami, neskoršie aj preteky lodí; víťazom sa dávali maľované *panathénajské amfory*; panathénske hry zobrazené na vlysu *Parthenónu*; pozri *anticke hry*; *Aigeus/Egeus*, *Erichthonios*

pancier - pozri *enkolpion 1*; *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirrovnania*

C. del Caravaggio: Nesenie kríža

J. L. Krackern: Podobizeň šľachtica v pancieri (1750-1760)

A. Van Dyck: Portrét mladého generála
A. Van Dyck: Portrét člena rodiny Balbi

pančaráma - typ *indického chrámu* s pyramídovitou strechou; pozri *indická architektúra*

pañčajatana - malé indické svätyne a chrámy; pozri *indický chrám*, *indická architektúra*

pančaratha - päť segmentov umiestených zo štyroch strán *indického chrámu* typu *śikhara*; pozri *indická architektúra*

pančhenlama - pozri *tibetské pečate*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pan%C4%8Dhenlama>

pánbožkova kravička - *kravička pánbožkova*

pandán - *pendant*

Pandareós - starogréč. Πανδάρειος/Pandareós, lat. Pandareus; postava z *gréckej mytológie*; syn veštca *Meropsa*, efezský alebo milétsky kráľ; v antických písomných prameňoch vyskytuje v rôznych obmenách, útržkovito a často si aj jednotlivé príbehy navzájom protirečia; najstaršia zmienka o ňom je od *Homéra*, ktorý píše, že jeho troch dcér sa po jeho smrti ujali bohyne *Aténa*, *Héra* a *Afrodita*; do mýtov však vstúpil v najznámejšej verzii jeho príbehu ako *Tantalov priateľ*; tento príbeh uvádza, že na *Kréte* chytil zlatého psa, ktorý bol strážcom kozy *Almathey*, čo kedysi svojím mliekom dojčila najvyššieho boha *Dia* a odviehol ho do svojho paláca; neskôr Pandarea ale trápilo svedomie, že týmto činom urazil bohov a aby sa vyhol trestu, odviehol psa k lýdskemu kráľovi *Tantalovi*; netrvalo dlho a Zeus poslal boha *Herma* k *Tantalovi*, aby mu psa vydal; *Tantalos* sa ale zaprisahal, že ho nemá a tým na seba privolať *Diov* hnev; *Pandareós* sa však trestu tiež nevyhol; Zeus ho aj s jeho manželkou *Harmotoou* premenil na kameň

J. H. Füssli: Pandareove dcéry (1795)

pandatív - pendetív

Pandemia - *alegória démonickej ríše (pozri Pandemonium), zlých démonov*

P. Galle podľa M. van Heemskercka: Pauor, Latrocinium, Regina Pecunia, Stulticia, Invidia, Pandémia, Furtum (rytina zo série alegorických motívov, 16.-17.st.)

Pandemonium - z gréc. παν/pan – „všetko, každý“, δαιμόνιον/daimonion – „malý duch, anjelik alebo (podľa kresťanskej interpretácie) malý démon, neskôr „všetci démoni“ alebo tiež Παν-δαιμον-ειον – „miesto démonov“; meno Pandemonium vymyslel John Milton na základe *mamonu*, imania pekla, vysokého kapitálu, vybudovaného *padlými anjelmi*;

1. sídlo všetkých zlých duchov, démonická ríša pekla, peklo, vláda démonov; v *alegórii* reprezentovaná *Pandemiou*

2. hlavné mesto pekla v Miltonovej epickej básni *Paradise* (1667)

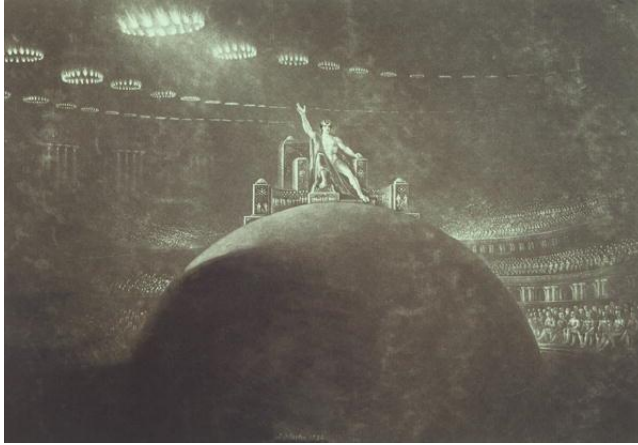
[http://en.wikipedia.org/wiki/Pand%C3%A6monium_\(Paradise_Lost\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Pand%C3%A6monium_(Paradise_Lost))

J. Martin: Pandemonium (1841)

J. Martin: Pandemonium (mezzotinta, 1823-27)

J. Martin: Satan preseda pekelnej rade (1824)

Pandion - v gréckej mytológii otec Prokné, manželky tráckeho kráľa Térea

pandokeion - útulok pre pútnikov z čias raného kresťanstva

Pandora - gréc. – „obdarená všetkými darmi“; „všetko dávajúca, všetko posielajúca“;

Zamarovský: v gréckej mytológii manželka Titána Epimétea, ktorá priniesla na svet iba utrpenie; Pandora bola prostredníčkou, po ktorej poslali bohovia na svet zlo, lebo keď Titán *Prométheus*, ochranca ľudí, naučil ich používať oheň (ukradol ho pre ľudí z *Olympu*) a ďalšie veci, aby mohli viesť šťastný život, ľudia sa stali rozumní a tak mocní, že sa prestali báť bohov; Zeus sa ich najprv pokúsil vyhubiť, potom sa však rozhodol na nich zoslať zlo, aby im strpčil život; rozkázal *Héfaistovi* stvoriť z hliny krásne dievča (porovnaj *Adam*, ďalej *mýty stvoriteľské*), dal jej skrinku (pozri *Pandorina skrinka*) a rozkázal *Hermovi*, aby ju odviezol na svet k Prométheovmu bratovi *Epimetheovi*; ten sa do Pandory zaľúbil a napriek Diovmu varovaniu sa s ňou oženil; podľa jednej verzie prehovoril na otvorenie skrinky Pandoru Epimeteus, podľa inej ju Pandora otvorila sama zo zvedavosti; Pandora odklopila vrchnák skrinky, všetko zlo z nej sa rozletelo medzi ľudí, iba na dne skrinky zostala *nádej*; v antike málo zobrazovaná; (Rubens, P.Cornelius; sochárstvo: F.Šubin, D.G.Rossetti); pozri *Deukalion a Pyrrha*

Hall: keď otvorila svoju skrinku (pôvodne pithos - "sud", veľká *urna*), všetky zla vyleteli a od tej doby sužovali ľudstvo a skončil sa *zlatý vek ľudstva*; zobrazenia Pandory, ktorú znáša na zem *Hermes (Merkúr)*, pripomína *apoteózu Psyche*, ktorá bola na zem prinesená tým istým bohom; prvotná cirkev (pozri *kresťanstvo*) prirovnávala Pandorin príbeh a *prvotný hriech* (pozri *paralelizmus*); tak bola zobrazovaná Cousinom; v podobe cyklu sa námet vyskytuje od konca 18.st., najmä v anglickej *novoklasicistickej* škole je zobrazované Pandorino stvorenie na *Olympe*, jej znesenie na zem v Merkúrovom náručí a otvorenie vázy alebo skrinky, niekedy Epimetheom (námet v renesančnom a barokovom umení prakticky neznámy)

Biedermann: môže byť aj starším menom matky zeme *Gaii* a jej obraz bol zjavne až neskôr pretvorený v mýtus, ktorého vyznenie je k *ženám* vyslovene nepriateľské; podľa *Hesiodových* výpovedí postava Pandory symbolizuje pôvod všetkého zla zo ženského pohlavia; Hefaistos vytvoril ženskú postavu, ktorej vdýchli život štyri vetry (*Boréas, Euros, Notos, Zefyros*); bohovia ju obdarili krásou a zvodnú ženu poslali ľuďom; naivný Epimeteus si ju vďačne zobral za ženu, napriek tomu, že ju Zeus urobil hlúpou, lenivou a nepravdou; Pandora priniesla zo sebou nádobu, z ktorej pri otvorení vyleteli okamžite všetky trápenia ľudstva: staroba, bolesti, choroby, duševná pomätenosť; iba nádej, ktorá bola tiež zastrčená v nádobe, bránila utrápeným ľuďom siahnuť si na život; za Pandorinu dcéru sa označuje *Pyrrha*, ktorá nevkočila na svet ako Hefaistov výtvor, ale bola stvorená ako prvý smrteľník; porovnaj príbeh *Psyche* (Zamarovský)

Pandorina skrinka - symbol zhubného daru, semeniska zla ale aj prislovečnej ženskej zvedavosti; pozri *Pandora*; porovnaj príbeh *Psyche* vracajúcej sa z *podsvetia* so skrinkou od *Persefone*

G. Bonasone: Epimetheus otvára Pandorinu skrinku, z ktorej unikajú Cnosti (lept a rytina, 16.st.)

B. del Moro: Pandora otvorila skrinku alebo Alegória svetla (rytina, 1557)

O. Redon: Pandora

L. Alma-Tadema: Pandora (1882)

pandžáb - ਪੰਜਾਬ; pozri *Aláh*

panel - 1.konstrukčný dielec (nosný, výplňový), doskového tvaru z betónu, dreva ap.; stena s obdĺžnikovými panelovými výplňami typická pre rokokový interiér (medzi dverami a oknom)
2.doska, tabuľa, na ktorej sa pri výstavách umiestňujú exponáty (pozri *výstavníctvo*) alebo ktorá tvorí súčasť výzdoby
3. v úzkom význame stredoveká výplňová *kružba*

porovnaj *panneau/panó*

L. Ghilgerti: Príbeh Abraháma (panel z vrát „Rajskej brány“, pozlátený bronz, baptistérium vo Florencii)

panel dekoratívny - medzný termín pre obraz, ktorý potláča alebo celkom vytláča *rám*

panelová kružba - *kružba panelová*

panelový dom - pozri *dom*

J. Alexy: Panelový dom z liateho cementu (1958)

Panem et circenses - rímske heslo „*Chlieb a hry*“, žiadajúce okrem potravy aj ľudovú zábavu a zábavu v cirku; pozri *amfiteáter*, *Koloseum*

panenka - 1. český termín pre *baluster*; používaný aj český termín *kuželka*
2. český termín pre *bábiku*

panenský vosk - svetložltý *včelí vosk* z čistého plástu, ktorý je najlepším *pojidlom* farbív pre svoju chemickú čistotu a neobmedzenú trvanlivosť

panenstvo - pozri *perla*, *myrta*, *aloe*, *broskyňa* (Becker), *mandľa*, *sup* (Heinz-Mohr); *jednorožec* (Wensleydalová); *panna*, *Panna Mária*, *Panny múdre a nerozumné*, *Mária Salomé*, *Immaculata*, *Wilgefortida*; *Narodenie z Panny*; *Hortus deliciarum*, *hortus conclusus*

pánev - český výraz pre *panvicu*; pozri *nádoby*

pangram - *znak*, obrazec spájajúci v sebe všetky znaky (tvarové, číselné apod.); porovnaj *pentagram*; pozri *pan-*

panhagia/panhagion - *panagia*

panharmónia - súlad vo všetkom; pozri *harmónia*

panhelénsky - týkajúci sa všetkých Grékov

panhelénske hry - staroveké slávnosti vše gréckeho charakteru; patrili k nim *olympijské hry*, *pythické hry*, *isthmické hry* a *nemejské hry*; pozri *antické hry*; *periodonikés*

panchromázia - citlivosť *fotografického* materiálu na všetky viditeľné vlnové dĺžky (do 680-700 nm); pozri *chromaticnosť*

Pani nebies - Mut

Panica - *Masolino da Panicale*

panický strach - pozri *strach panický*; *Pan* (Zamarovský)

panier - skrytá konštrukcia rokokovej sukne *krinolíny*; tvorená piatimi obručami rozširujúcimi sa od pásu dole, potiahnutá tkaninou z vlásia (český termín *žinenou* tkaninou): *crine-lin*, ktorá dala aj meno sukni; pozri *móda*

Paniskovia/Panovia - v *gréckej mytológii* mladší Panovia, synovia boha *Pana*; tvorili jeho družinu

L. Giordano: Karneades s bustou paniska (1658-1660)